

Prof. dr hab. Piotr Niedzielski
Uniwersytet Szczeciński
Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług
Akademia Pomorska w Słupsku
Wydział Nauk o Zarządzaniu i Bezpieczeństwie

RECENZJA

**Rozprawy doktorskiej magistra Andrzeja Wasiaka
pt. "Instytucjonalno-organizacyjne determinanty zarządzania
bezpieczeństwem na drogach publicznych w Polsce",
napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Danuty Stawasz, przy
współpracy z promotorem pomocniczym dr Dorotą Sikorą-
Fernandez, Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania, Łódź 2019**

1. Uwagi ogólne

Podstawą wykonania recenzji jest pismo Prodziekana Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego prof. dr hab. Ewy Walińskiej, z dn. 26.03.2019 roku oraz przesłany egzemplarz rozprawy doktorskiej wraz z pozostałą dokumentacją.

Recenzowana rozprawa doktorska mgra **Andrzeja Wasiaka pt. „Instytucjonalno-organizacyjne determinanty zarządzania bezpieczeństwem na drogach publicznych w Polsce”**, liczy 285 stron maszynopisu. Składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, z których ostatni (piąty) stanowi Rekomendacje, Podsumowania, Załącznika w postaci ankiety badawczej w oparciu o którą Autor przeprowadził badania pierwotne, Bibliografii, Spisu tabel, Spisu rysunków, Spisu wykresów, Tytułu oraz streszczenia ze słowami kluczowymi w języku polskim i analogicznie w języku angielskim.

Dyskusyjnym wydaje się wydzielenie w osobny rozdział rekomendacji, które mogły się znaleźć np. w Podsumowaniu. Jednocześnie zwrócić należy uwagę, że przyjęte przez Autora wydzielenie i oznaczanie rozdziałów, podrozdziałów i podpunktów nie należy do powszechnie wykorzystywanych w dysertacjach doktorskich i w ocenie recenzenta nie ułatwia odbioru i poruszania się w strukturze pracy.

Autor w pracy zawarł 6 tabel, które zostały przypisane do zasadniczej części pracy, ponumerowane w układzie rozdziałowym i ujęte w spisie tabel. W pracy umieszczono 11 rysunków oraz 65 wykresów przypisanych do zasadniczej części pracy ponumerowanych w układzie rozdziałowym także ujętych we stosownych spisach. Szkoda że Autor przygotowując spisy tabel, wykresów rysunków nie wskazał stron dysertacji, jednocześnie „automat” błędnie przenumerował numerację wykresu na stronie 235 (jest 2.25, powinno być

4.25). W pracy występują drobne niedociągnięcia edycyjne, które nie wpływają na ocenę merytoryczną pracy.

Do opracowania niniejszej rozprawy autor wykorzystał obszerne źródła literaturowe, które zostały ujęte alfabetycznie w bibliografii, w ilości 153 pozycji, w postaci pozycji zwartych, artykułów, raportów i opracowań o charakterze specjalistycznym, źródeł internetowych, oraz aktów prawnych. Część wykorzystanej bibliografii jest anglojęzyczna (23 pozycje). Na potrzeby niniejszej dysertacji Autor wykorzystał szereg analiz, raportów oraz ogólnodostępnych danych, jak również wykonał badania pierwotne wykorzystując metodę badań ankietowych, które zrealizował „(...)pośród użytkowników dróg, którymi byli kierujący pojazdami” (s.6).

Rozprawa ma charakter monografii badawczej, w której oprócz dobrze zobrazowanego obszaru pojęciowego, niezbędnego i dobrze wykorzystanego w pracy, zaprezentowano część analityczną z elementami o charakterze użytkowym. Autor jako przedmiot badań określa analizę „(...) czynników determinujących organizację systemu bezpieczeństwa na drogach publicznych w Polsce w zakresie kompetencji instytucji do tego powołanych oraz ich skuteczności w opinii użytkowników dróg” (s. 5).

Autor pracy jako główny cel pracy, wskazuje ocenę „(...) funkcjonujących rozwiązań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa na drogach publicznych w Polsce oraz propozycja wdrożenia rozwiązań usprawniających stan faktyczny co w konsekwencji pozwoli na usprawnienie funkcjonowania systemu organizacyjnego, instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie bezpieczeństwem na drogach publicznych w Polsce” (s. 5).

Dla realizacji postawionego celu badawczego pracy autor postawił jedną **hipotezę główną** w postaci: **obowiązujące w Polsce rozwiązania instytucjonalno-organizacyjne w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego przystają do dynamicznego wzrostu liczby użytkowników dróg, co skutkuje spadkiem liczby wypadków i kolizji drogowych, uzupełnioną dwiema hipotezami szczegółowymi /pomocniczymi (s. 6), tj.:**

1. Główną przyczyną wypadków i kolizji na drogach publicznych w Polsce są niezgodne z zasadami ruchu zachowania użytkowników dróg.
2. Bezpieczeństwo na drogach jest uzależnione od prewencyjnych działań organizacji i instytucji je zapewniających oraz ich ścisłej współpracy.

Zarówno główna hipoteza badawcza jak hipotezy pomocnicze wynikają z celów pracy i zostały sformułowane i postawione prawidłowo/poprawnie. Jednocześnie z obowiązku recenzenta należy wskazać że dynamiczny wzrost liczby użytkowników jest ślinie powiązany z szeregiem zjawisk np. ze wzrostem intensywności wykorzystania transportu samochodowego w procesach społeczno-gospodarczych tj. nie tylko wzrost liczby samochodów i ilości kierowców lecz również np. wzrost średniorocznej liczby kilometrów przypadających na pojazd jak i na kierowcę mają wpływ na dynamikę natężenia ruchu na drogach publicznych w Polsce. Uwaga ta ma charakter czysto polemiczny i dyskusyjny i nie wpływa na ocenę konstrukcji hipotez i celu pracy.

Doktorant podporządkował układ pracy celom pracy i konsekwentnie dąży do weryfikacji postawionych hipotez badawczych.

Rozprawę, charakteryzuje logiczność i przejrzystość wywodów. Warsztat naukowy i narzędzia, które wykorzystał Autor są adekwatne do problemów rozwiązywanych w

niniejszej rozprawie. Zakres przeprowadzonych badań jest adekwatny i wystarczający do określonego w rozprawie problemu badawczego.

Oceniając przekazaną rozprawę doktorską przyjąłem następujące obszary oceny:

- Wybór przedmiotu badań i tematu pracy; w tym ocena oryginalności tez naukowych
- Ocena merytoryczna pracy, w tym opanowanie aparatu pojęciowego i umiejętność jego praktycznego wykorzystania/adaptacji;
- Stopień realizacji założonego celu badawczego.

2. Wybór przedmiotu badań i tematu pracy

Autor pracy wybierając problematykę sprawności i skuteczności zarządzania bezpieczeństwem ruchu na drogach publicznych w Polsce wpisuje się w ważny nie tylko społecznie lecz także gospodarczo problem. Informacje i statystyki związane z wypadkowością na drogach publicznych wskazują na wzrost nie tylko ofiar śmiertelnych jak i poszkodowanych w wypadkach drogowych, ale także na dynamiczny wzrost kosztów/skutków niepożądanych zdarzeń i zjawisk. Ma to także związek z faktem wzrostu kosztów społecznych w ujęciu jednostkowych zdarzeń. Jak sam Autor zauważa „(...) zapewnienie bezpieczeństwa użytkownikom dróg powinno być jednym z kluczowych działań funkcjonowania organizacji odpowiedzialnych za jego zagwarantowanie, wśród których jest państwo i działające w jego strukturze podmioty instytucjonalno-organizacyjne” (s. 4). Poziom zapewnienia bezpieczeństwa w tym bezpieczeństwa na drogach publicznych jak również przyjęte rozwiązania organizacyjno-prawne są w istotnym elemencie oceny skuteczności państwa przez obywateli jak również przez zewnętrzne instytucje o różnym charakterze. Bezpieczeństwo w tym bezpieczeństwo na drogach publicznych należy nie tylko do podstawowych potrzeb człowieka lecz także jest składową bezpieczeństwa w ujęciu społeczno-gospodarczym. Sprawnie zorganizowany system zapewnienia bezpieczeństwa szeroko definiowany w tym bezpieczeństwa ruchu drogowego, system jego monitorowania, zapobiegania zagrożeniom i usuwania skutków zdarzeń kryzysowych w tym wypadków na drogach publicznych jest silnie powiązany z mechanizmami wartościowymi w gospodarce, jak również stanowi w pewnym zakresie o konkurencyjności gospodarki. Zadania te Państwo realizuje przez system instytucji, które mają przypisane określone zadania i jakość współpracy pomiędzy tymi instytucjami i wykorzystywane narzędzia są jedną z determinant skuteczności i efektywności państwa w tym obszarze. Skuteczne i sprawne rozwiązania zarządzania bezpieczeństwem w tym bezpieczeństwem na drogach publicznych zachęcają inwestorów do podejmowania swojej aktywności a dla poszczególnych obywateli są także determinantą w zakresie wyboru miejsca aktywności społeczno-gospodarczej. Transport jest istotną determinantą rozwoju społeczno-gospodarczego, a sprawny i bezpieczny system transportowy wzmacnia spójność społeczną, ekonomiczną i przestrzenną gospodarki zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym, europejskim czy globalnym. Tak więc bezpieczeństwo w transporcie w tym bezpieczeństwo na drogach publicznych wpisuje się w badania o charakterze interdyscyplinarnym tj. ekonomii, zarządzania i nauk o bezpieczeństwie. Szereg badań

wskazuje jakie straty z tytułu wypadków oraz zdarzeń na drogach publicznych ponosi gospodarka Unii Europejskiej jako całość, a w tym gospodarka Polski. Rozważania te wpisują się w postweberowską teorię złożonych organizacji nawiązując do teorii instytucjonalnej w zakresie realizacji zadań o charakterze publicznym. Tak więc niniejsza praca wpisuje się w kanon nauk o zarządzaniu jako jednej z dyscyplin nauk ekonomicznych z walorami badań interdyscyplinarnych.

Autor podejmując rozważania w niniejszej dysertacji wychodzi naprzeciw potrzebom w zakresie rozpoznania ewentualnych niedoskonałości funkcjonalno-organizacyjnych obecnego systemu zarządzania bezpieczeństwem ruchu drogowego w Polsce.

Recenzowana praca doktorska magistra Andrzeja Wasiaka wychodzi naprzeciw teoretycznym i praktycznym potrzebom badawczym.

3. Ocena merytoryczna pracy

W rozdziale pierwszym „Bezpieczeństwo publiczne – ujęcie systemowe”, Autor precyzyjnie na bazie studiów literaturowych przedstawia podstawy terminologiczne i typologiczne pojęć będących w obszarze rozważań. Autor wychodzi od szerokiej interpretacji pojęcia bezpieczeństwo, uwzględniając także jego etymologiczne znaczenie. Doktorant wskazuje że w pojęciu bezpieczeństwo ludzkie można wskazać na tzw. elementy „miękkie” związane np. ze zdrowiem i zabezpieczeniem socjalnym i „twarde” związane z bezpieczeństwem o charakterze militarnym. Autor podkreśla, że „(...) bezpieczeństwo należy do najbardziej elementarnych potrzeb człowieka (...)” i związane jest z odpornością na zagrożenia i zdolnością „(...) do unikania niebezpieczeństwa i utrzymania poczucia bezpieczeństwa w sytuacji zagrożenia” (s. 9). Autor w oparciu o literaturę przedmiotu, omawia pojęcia związane z bezpieczeństwem, zagrożeniem bezpieczeństwa, utratą bezpieczeństwa, czy też poczuciem bezpieczeństwa. Słusznie autor wskazuje na fakt, że „(...) poczucie bezpieczeństwa ma charakter indywidualny, jest wynikiem oddziaływania zarówno czynników obiektywnych jak i subiektywnych” (s. 9), a „(...) stan bezpieczeństwa odzwierciedla określoną konfigurację relacji między państwem a społeczeństwem (...)” (s. 11), oraz że „(...) zapewnienie gwarancji bezpieczeństwa obywateli spoczywa na państwie i powinno być zapewnione w każdym czasie i sytuacji” (s. 24). Należy podkreślić, że utrzymanie bezpieczeństwa warunkuje swobodny rozwój jednostki, grup społecznych, państwa. Autor w swoich rozważaniach wskazuje na ważny swoisty paradoks związany z poziomem bezpieczeństwa. Doktorant wskazuje „(...) aby przetrwać konieczny jest pewien minimalny poziom bezpieczeństwa. Im więcej go mamy, tym mniejszą ma dla nas wartość i tym mniej go pożądamy. Bezpieczeństwo jest jednym z celów polityki, konkuruje o rzadkie zasoby i podlega prawu zmniejszających się zysków” (s. 12). W dalszej części rozdziału Autor rozważa typologie pojęcia bezpieczeństwa, prezentując różne podziały występujące w literaturze przedmiotu. Istotnym kryterium dla dalszych rozważań jest kryterium przedmiotowe w którym Autor „(...) ujmuje bezpieczeństwo: sektorowe, polityczne, ekonomiczne czy ekologiczne” (s. 13), które wiąże z dziedzinami bezpieczeństwa określonymi w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego (s. 24), wskazując kolejne ważne dla prowadzonych rozważań pojęcie bezpieczeństwa publicznego stanowiącego (...) ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, i mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu

prawnego (...)” (s. 14). W dalszej części rozdziału omawia organizację systemu bezpieczeństwa wskazując, że „(...) system bezpieczeństwa narodowego składa się z podsystemu kierowania bezpieczeństwem narodowym oraz podsystemów wykonawczych” (s. 27), szczegółowo omawiając zorganizowanie tego systemu w Polsce, z uwzględnieniem jego złożoności i wielopoziomowości.

W wyniku prowadzonych rozważań Autor definiuje System Zarządzania Bezpieczeństwem Publicznym z uwzględnieniem teorii złożoności niezbędnej przy jego analizie, który rozumie jako „(...) dynamiczny układ jednostek, którego celem jest zapewnienie bezpiecznych warunków funkcjonowania wszystkim podmiotom na danym obszarze administracyjnym przy wykorzystaniu posiadanych zasobów i w ramach obowiązujących reguł formalnych i nieformalnych relacji, charakteryzujących się niepowtarzalnością i zmiennością działań oraz ciągłym dostosowywaniem się do aktualnych warunków i pojawiających się potrzeb” (s. 35).

Jednocześnie sugeruję aby Autor rozważył możliwość innego nazewnictwa określonych grup interesariuszy analizowanego systemu – zamiast „(...) aktorzy niepaństwowi” (s. 14) np. ponadnarodowe korporacje, ewentualnie ponadnarodowe korporacje prywatne. Aktorzy gry rynkowej w literaturze przedmiotu były określeniem poprzedzającym określenie „interesariusze”, które literatury przedmiotu zostały wprowadzone w 1997 roku w wyniku bardzo trafnego tłumaczenia słowa „stakeholders”.

Treść tego rozdziału pozwala stwierdzić, że autor logicznie i precyzyjnie zdefiniował podstawowe zagadnienia związane z bezpieczeństwem oraz jasno i w oparciu o uznane metody badawcze, zdefiniował System Zarządzania Bezpieczeństwem Publicznym co wynikało z założonych celów badawczych pracy.

W rozdziale drugim „Prawno-organizacyjne rozwiązania w zakresie zarządzania bezpieczeństwem ruchu drogowego w Polsce.”

W rozdziale tym Autor wychodząc od znaczenia transportu a szczerzej systemu transportowego w procesach gospodarowania w tym zapewnienia rozwoju Polski. Autor słusznie wskazuje, że „(...) bezpieczeństwo ruchu drogowego stanowi właściwość systemu transportu drogowego” (s. 37), wskazując dwie grupy determinant tj. bezpieczeństwo infrastruktury drogowej w tym sieć drogowa z jej elementami (rozwiązania techniczne inżynierii drogowej) oraz bezpieczeństwo związane z zachowaniami uczestników ruchu drogowego wraz ze stanem technicznym pojazdów uczestniczących. Doktorant stwierdza: „Zarządzanie bezpieczeństwem ruchu drogowego jest procesem złożonym. Wymaga zastosowania nowoczesnych narzędzi, które umożliwiłyby identyfikowanie zagrożeń uczestnika ruchu na drodze, oszacowanie poziomu i ocenę bezpieczeństwa infrastruktury drogowej oraz dobór działań umożliwiających ich zorientowanie na bezpieczeństwo ruchu drogowego”(s. 46). Autor analizując system prawny w zakresie kształtowania zarządzania bezpieczeństwem ruchu drogowego w Polsce analizuje szereg dokumentów i aktów prawnych na poziomie ponadnarodowym w tym Unii Europejskiej jak i Polski. W wyniku przeprowadzonych analiz Autor stwierdza że „istotnym czynnikiem wpływającym na aspekty bezpieczeństwa drogowego jest sposób zarządzania drogami, elementami infrastruktury, drogowa koordynacja służb odpowiedzialnych za jego utrzymanie”(s. 47). W dalszej części Doktorant podejmuje kwestie organizacyjno-prawne przyjętych rozwiązań w zakresie zarządzania bezpieczeństwem ruchu drogowego w Polsce. Rozwiązania w tym zakresie

realizowane są przez organy administracji publicznej w ramach tworzonego prawa a następnie wdrażane w postaci przyjętych rozwiązań na poszczególnych szczeblach administracji publicznej poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego. Aspekty te szczegółowo i wyczerpująco omawia w kolejnych podpunktach wykorzystując jednocześnie dla syntetyzowania rozważań autorskie opracowania graficzne. W dalszej części rozdziału Autor omawia kluczową rolę w zakresie zarządzania krajowym systemem bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego która została powołana do życia w 2002 roku, odpowiednimi przepisami prawa przyjętymi w 2001 roku. W sposób szczegółowy omawia jej strukturę organizacyjną, przypisane zadania, kompetencje, sposób działania, które Autor opisuje w oparciu o szereg dokumentów uwzględniających przyjęte rozwiązania wynikające m.in. z członkowska Polski w Unii Europejskiej. Autor poddaje także analizie uwarunkowania kształtowania polityki bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce w oparciu o szereg dokumentów o charakterze strategicznym jak i analityczno-eksperckim. Analizy te mają charakter krytyczny, jak sam Autor stwierdza „Bardzo nieliczne badania i analizy prowadzone przez podmioty zaangażowane w działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego (zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym) nie pozwoliły na dokonanie rzetelnej oceny czy i jak poszczególne działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego realizowane w ostatnich latach przyczyniły się do spadku liczby zdarzeń drogowych i ich skutków” (s. 62). Ciekawe wnioski i rozważania Autor przeprowadza w odniesieniu do doświadczeń szwedzkich w zakresie ewolucji systemu zarządzania systemem bezpieczeństwa ruchu drogowego (ss. 104-110). W dalszej części rozdziału autor prezentuje system szkolenia i uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami obowiązujący w Polsce, oraz opisuje zadania i zakres współpracy pomiędzy głównymi organizacjami takimi jak: KRBRD, NIZP-PZH, PZMot, KGP, GDDKiA, UTK, ITD itd., tworzącymi system zarządzania bezpieczeństwem ruchu drogowego w Polsce.

Przeprowadzona analiza jest dojrzała i obszerna, co świadczy o umiejętnym wykorzystaniu materiałów źródłowych, jednocześnie niosąc dodatkowe wartości dla odbiorcy ze względu na komunikatywność i wyciągane wnioski. Pewien niedosyt recenzenta dotyczy kwestii systemu szkolenia i egzaminowania kierowców tj. wpływu na bezpieczeństwo np. zwiększenie ilości szkolonych i uprawnionych do kierowania pojazdami wpływa na zwiększenie intensywności ruchu, ale także wpływa na zwiększenie kompetencji uczestników ruchu w wyniku posiadanych uprawnień (większy odsetek społeczeństwa ogółem posiada uprawnienia). Uwaga ta może być wykorzystana w dalszej aktywności badawczej doktoranta. Pomimo polemicznych uwag, wskazane poglądy i informacje stanowią dobre tło do dalszych rozważań prowadzonych w dalszych częściach dysertacji i świadczą o dążeniu Doktoranta do osiągnięcia zamierzonego celu badawczego.

W rozdziale trzecim „*Bezpieczeństwo ruchu drogowego w Polsce i sposoby jego zapewniania*”, Autor na początku wskazuje rolę infrastruktury w bezpiecznym systemie komunikacyjnym, wskazując konieczność jego kształtowania w oparciu o zasady bezpieczeństwa ruchu tj. hierarchiczności, jednorodności, czytelności, przewidywalności i kompensacji błędów uczestników ruchu (s. 133). Autor podkreśla że „podstawą bezpiecznego systemu drogowego jest ograniczenie wielofunkcyjności dróg poprzez przypisanie danej drodze jednej konkretnej funkcji” (s. 134), tj. tranzytowej, rozprowadzającej oraz dojazdowej (s. 135). Autor stwierdza że „sieć drogowa w Polsce budowana przez lata w

wyniku wielu przekształceń jest daleka od modelowej (...), a większość dróg w Polsce jest wielofunkcyjna co powoduje zagrożenie bezpieczeństwa, konflikty interesów i niezadowolenie społeczeństwa i mieszkańców przyległych terenów (s. 135). Autor omawia strukturę dróg publicznych w Polsce z uwzględnieniem obowiązujących obecnie podziałem na drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne odwołując się jednocześnie do dokumentów będących podstawą do rozwoju tej sieci w Polsce wraz ze wskazaniem odpowiedzialności, omawia poszczególne elementy, rodzaje z uwzględnieniem różnych kryteriów. Autor przywołuje w oparciu o obowiązujące akty prawne rodzaje pojazdów, które mogą się poruszać po drogach publicznych w Polsce, jak również wskazuje urządzenia gwarantujące bezpieczeństwo na drogach publicznych. Następnie Autor analizuje ilość i strukturę pojazdów zarejestrowanych w Polsce podkreślając „konsekwencje utrzymania starego parku samochodów są ponoszone nie tylko przez właścicieli samochodów (często w postaci wyższych rachunków za naprawy), ale i społeczeństwo. Stare samochody są mniej bezpieczne i nieekologiczne, emitują znacznie więcej trujących spalin niż nowe modele produkowane z nowymi normami w tym zakresie” (s. 144).

Następnie Doktorant prezentuje klasyfikację zdarzeń drogowych jako wprowadzenie do analizy informacji zawartych w ewidencji zdarzeń drogowych zawartych w Systemie Ewidencji Wypadków i Kolizji Drogowych prowadzony przez Wydział Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji oraz danych statystycznych na poziomie Unii Europejskiej czy też WHO. Autor w oparciu o dane zawarte we wskazanym Systemie Ewidencji Wypadków i Kolizji Drogowych w sposób szczegółowy analizuje informacje dotyczące wypadków drogowych w Polsce w latach 2014-2016. Dokonuje tego w różnych przekrojach a wyniki prezentuje wykorzystując także prezentacje graficzne (ss. 153-174), prezentując w ten sposób stan bezpieczeństwa ruchu drogowego w analizowanym okresie w Polsce. Następnie Autor omawia funkcjonowanie Krajowej Mapy Zagrożenia Bezpieczeństwa, sposób jej zasilania w niezbędne dane w oparciu o które generowane są informacje stanowiąc istotne źródło informacji dla obywateli o stanie „(...) bezpieczeństwa i występujących zagrożeniach na określonym odcinku dróg w Polsce” (s.178). W dalszej części rozdziału Autor w oparciu o metodę PANDORA opracowaną przez Instytut Badawczy Dróg i Mostów w Warszawie, dokonuje prezentacji szacowania kosztów ekonomiczno-społecznych wypadków drogowych, rozróżniając koszty wewnętrzne ponoszone bezpośrednio przez uczestników zdarzeń drogowych i ich ubezpieczycieli, oraz koszty zewnętrzne ponoszone przez ogół społeczeństwa jako szeroko definiowane negatywnych następstw zdarzeń i wypadków drogowych. Przeprowadzone analizy pozwalają Autorowi na zaprezentowanie szacunkowych wartości kosztów wypadków i kolizji drogowych w 2015 roku wraz z prognozami do 2020 roku (Tabela 3.5 s. 200).

Rozdział ten autor kończy rozważaniami odnoszącymi się do podejmowanych działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów związanych z infrastrukturą zarówno na etapie planowania jak i utrzymania, stanem technicznym pojazdów i ich standardowego wyposażenia w systemy zwiększające bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu drogowego, kompetencjami kierowców ze szczególnym uwzględnieniem wpływu prędkości na skutki zdarzeń i wypadków drogowych oraz systemem ratownictwa i opieki medycznej.

Przeprowadzone analizy, wskazane poglądy i informacje świadczą o dążeniu Doktoranta do osiągnięcia zamierzonego celu badawczego i weryfikacji postawionych hipotez badawczych.

W rozdziale czwartym „*Bezpieczeństwo na drogach publicznych w Polsce w świetle badań ankietowych.*” Autor prezentuje pogłębione analizy przeprowadzonych badań ankietowych wśród kierowców. Autor przygotowując ankietę uwzględnił możliwość określenia profilu kierowcy, uszeregowania głównych zagrożeń występujących zdaniem ankietowanych w ruchu drogowym oraz aspektów związanych z edukacją i przygotowaniem kierowców. Autor w oparciu o dane w metryczce ankiety szczegółowo charakteryzuje sposób przeprowadzenia badania i próbę badawczą. Kwestionariusz ankiety stanowi załącznik do rozprawy doktorskiej. Pytania w większości mają charakter zamknięty jedno i wielokrotnego wyboru, niewielka część pytań w kwestionariuszu badawczym ma charakter półotwarty. Kwestionariusz badawczy należy ocenić jako prawidłowo skonstruowane narzędzie badawcze. Jak Autor wskazuje próba badawcza w liczbie tysiąca osób ma charakter losowy, a badania były prowadzone w całej Polsce w okresie październik 2018 – luty 2018 (s. 209). Jako alternatywną metodę można było rozważyć dobór losowy warstwowy uwzględniający strukturę użytkowników/kierowców w Polsce. Oczywiście w dość dużym zakresie skomplikowało by to uzyskanie zwrotne ankiet i jednocześnie także niesie za sobą ograniczenia np. wpływ na bezpieczeństwo na drogach publicznych mają także kierowcy z innych krajów korzystający z sieci transportowej w Polsce.

W dalszej części rozdziału Autor szczegółowo prezentuje analizy uzyskanych odpowiedzi wśród ankietowanych użytkowników dróg w Polsce, wykorzystując formę opisową i graficzną (ss. 210-232). Z obowiązku recenzenta należy wskazać, że ciekawym zestawieniem było by porównanie postrzegania badanych np. w zakresie przyczyn wypadków w Polsce z danymi zawartymi w zestawieniach statystycznych dotyczących przyczyn wypadków w Polsce, które zostały ujęte w analizowanych przez Autora w niniejszej dysertacji bazach Policji. Istotne rozbieżności pomiędzy postrzeganiem przez uczestników ruchu drogowego a rzeczywistością mogły by być także ciekawą informacją badawczą. Uwaga ta ma charakter polemiczny i zachęcający Autora do dalszych pogłębionych badań i nie wpływa na ocenę niniejszej dysertacji.

W końcowej części niniejszego rozdziału Autor dokonuje analiz bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie Łódzkim w oparciu o informacje zawarte w systemie „Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa”. Analiz dokonuje z uwzględnieniem poziomów zarządzania Policją tj. dla Komend Powiatowych oraz Miejskich Policji we wskazanym województwie w okresie październik 2016 do lipiec 2018 i dotyczą one następujących grup zagadnień: nielegalnych rajdów samochodowych, nieprawidłowego parkowania, niewłaściwej infrastruktury drogowej, przekroczenia dozwolonej prędkości, zdarzeń drogowych z udziałem leśnych zwierząt oraz złej organizacji ruchu drogowego. Analiz dokonuje w formie opisowej i graficznej (ss. 233-239). Następnie Autor charakteryzuje działania profilaktyczno-informacyjne realizowane przez policjantów Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Łodzi podejmowane w 2017 roku.

Przeprowadzone analizy, wskazane poglądy i informacje świadczą o dążeniu Doktoranta do osiągnięcia zamierzonego celu badawczego.

W rozdziale piątym „*Rekomendacje*” Autor w oparciu o przeprowadzone analizy oraz wykorzystując założenia koncepcji „Safe System” wskazuje działania mające na celu eliminację źródeł błędów i ograniczenia systemu zarządzania bezpieczeństwem co w efekcie ma umożliwić zwiększenie efektywności całego systemu bezpieczeństwa na drogach publicznych w Polsce. Do głównych rekomendacji można zaliczyć zmianę w zakresie

sposobu zarządzania infrastrukturą drogową w Polsce zarówno na etapie planowania, projektowania, budowy, modernizacji oraz eksploatacji, wzmocnienie struktur lokalnych (gminy i powiaty) związanych z zarządzaniem bezpieczeństwem na drogach publicznych, zmiany związane z edukacją uczestników ruchu drogowego, w tym większa współpraca i wymiana wiedzy i doświadczenia pomiędzy ośrodkami Szkolenia Kierowców a Ośrodkami Egzaminacyjnymi (WORD-y) oraz zmiana podejścia w zakresie sposobu szkolenia najmłodszych uczestników ruchu drogowego w tym młodych kierowców. Autor wskazuje także na konieczność wzmocnienia umocowania prawnego i kompetencji Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego jako instytucji wiodącej na szczeblu centralnym administracji rządowej, co będzie istotnym narzędziem wzmocnienia efektywnej współpracy partnerskiej pomiędzy różnymi szczeblami administracji publicznej „(...) w zakresie skutecznej poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego” w Polsce (s. 246).

Wskazywane rekomendacje są efektem przeprowadzonych badań własnych (wnioski z przeprowadzonych badań ankietowych), oraz analizy szeregu dokumentów i raportów przeprowadzonych w niniejszej dysertacji.

Rozprawę kończy **podsumowanie**, zawierające najistotniejsze wnioski z przeprowadzonych badań i analiz oraz ich związku z weryfikacją postawionych hipotez badawczych i postawionych celów badawczych.

4. Stopień realizacji założonego celu badawczego

Autor pracy poprzez przeprowadzoną analizę i wykorzystaną metodykę badań osiągnął cel pracy. Wykazał, że funkcjonujące w Polsce rozwiązania instytucjonalne w zakresie zarządzania bezpieczeństwem ruchu drogowego przystają do wzrostu liczby użytkowników dróg co w konsekwencji skutkuje spadkiem liczby wypadków i kolizji drogowych. Jednocześnie także zweryfikował hipotezy pomocnicze. Przeprowadzone badania i analizy pozwoliły Autorowi rozpoznać niedoskonałości systemu zarządzania systemem bezpieczeństwa drogowego w Polsce i zaproponować działania mające na celu zwiększenie jego skuteczności i efektywności działania.

5. Uwagi końcowe

Do podstawowych zalet recenzowanej pracy zaliczam:

1. Autor podjął się w sposób holistyczny ująć problematykę sprawności funkcjonowania systemu zarządzania systemem bezpieczeństwa ruchu drogowego, jego znaczenia w procesach społeczno-gospodarczych, odnosząc się do literatury przedmiotu, analizie i twórczym wykorzystaniu materiałów badawczych wtórnych, oraz w oparciu o autorskie badania ankietowe.
2. Wykazał opanowanie warsztatu naukowego w stopniu pozwalającym na samodzielne prowadzenie badań naukowych;
3. Poprawnie sformułował i udowodnił (w toku rozważań) hipotezy badawcze.
4. Podjął problemy aktualne i ważne dla nauki i praktyki życia gospodarczego.

Rozprawa doktorska magistra Andrzeja Wasiaka pt. "Instytucjonalno-organizacyjne determinanty zarządzania bezpieczeństwem na drogach publicznych w Polsce", napisana

pod kierunkiem prof. dr hab. Danuty Stawasz, przy współpracy z promotorem pomocniczym dr Dorotą Sikorą-Fernandez, na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Jednocześnie Autor wykazał się ogólną wiedzą teoretyczną w **dyscyplinie nauki o zarządzaniu**, tym samym potwierdził opanowanie warsztatu naukowego w zakresie możliwości samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

Stwierdzam, że praca odpowiada wymogom ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, dzięki czemu wnoszę o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.

Szczecin, dnia 06.05.2019

Prof. dr hab. Piotr Niedzielski